

Nr 204.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager, m. m.; given Stockholms slott den 2 april 1948.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till förordning med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager, m. m.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I propositionen föreslås att den rätt, som enligt förordningen den 12 juni 1942, nr 371 — ändrad genom förordningen den 9 juni 1944, nr 279 — tillkommit rörelseidkare att vid taxering år 1947 eller tidigare år njuta avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager samt till s. k. eldsvådefond, skall i huvudsak gälla även vid taxeringarna åren 1948—1950. Den förra fonden föreslås i fortsättningen skola benämnas investeringsfond för ersättande av normallager och den senare fonden föreslås skola benämnas särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier.

Avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av normallager må enligt propositionen icke för visst beskattningsår ske med större belopp än som motsvarar minskning av dold reserv i varulager i samband med lagerminskning från utgången av det beskattningsår, för vilket taxering skedde år 1947, till utgången av det beskattningsår, varom fråga är. Därjämte föreslås den ytterligare begränsningen, att avdrag icke må

ske med större belopp än sjuttio procent av anskaffningskostnaden vid förstnämnda tidpunkt för det därefter avgångna lagret. Vid beräkning av avdragets storlek skall vidare avräknas belopp, för vilket avdrag åtnjutits under tidigare beskattningsår. Om lagerminskningen förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning, avses den nyss angivna begränsningen av avdraget till sjuttio procent av anskaffningskostnaden icke skola äga tillämpning.

Avdrag för avsättning till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier må för visst beskattningsår icke överstiga ett belopp, motsvarande sådan i den skattepliktiga inkomsten för året ingående ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som den skattskyldige åtnjutit på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning.

Ifrågavarande investeringsfonder må tagas i anspråk under en sexårsperiod för nedskrivning å varulager, respektive för avskrivning å inventarier.

Om medel, som avsatts till investeringsfond, icke tagits i anspråk i enlighet med fondens ändamål senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det då avdrag för avsättningen skett, skall beloppet upptagas såsom skattepliktig intäkt av rörelse för nämnda beskattningsår. Till beloppet skall därvid läggas ränta, beräknad efter tre procent om året.

Om skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk för annat ändamål än det, som avses med fonden, eller om skattskyldig trätt i likvidation, skola till fonden avsatta medel likaledes återföras till beskattning. Å det återförda beloppet skall utgå ränta efter tre procent eller, vid likvidation, efter två procent.

Förslag

till

förordning med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager, m. m.

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomstskatt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställes åren 1948—1950, äger skattskyldig njuta avdrag i enlighet med bestämmelserna i denna förordning för belopp, som av årsvinsten avsättes till investeringsfond för ersättande av normallager och till särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier.

2 §.

Avdrag enligt 1 § må för visst beskattningsår icke överstiga

a) i fråga om investeringsfond för ersättande av normallager:

ett belopp, motsvarande minskning av dold reserv i varulager i samband med lagerminskning från utgången av det beskattningsår, för vilket taxering skedde år 1947, till utgången av det beskattningsår varom fråga är;

b) i fråga om särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier:

ett belopp, motsvarande sådan i den skattepliktiga inkomsten för beskattningsåret ingående ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som den skattskyldige åtnjutit på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning.

Beträffande fond varom under a) förmäles skall dock iakttagas att — med undantag för de fall där lagerminskningen förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning — avdrag icke må ske med större belopp än sjuttio procent av anskaffningskostnaden vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering skedde år 1947, för det efter nämnda tidpunkt avgångna lagret. Vidare skall beträffande under a) angiven fond iakttagas att, om den skattskyldige under tidigare beskattningsår åtnjutit avdrag för avsättning till sådan fond, det avdrag, som enligt bestämmelserna ovan i denna paragraf eljest skolat medgivnas, skall minskas med tidigare åtnjutet avdrag.

(Se vidare anvisningarna.)

3 §.

Investeringsfond må jämlikt denna förordning tagas i anspråk under visst beskattningsår för ändamål, varom här nedan sägs:

investeringsfond för ersättande av normallager: för nedskrivning å råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp motsvarande kostnaderna under beskattningsåret för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar, i den mån tillverkningen eller anskaffningen innefattar lagerökning under året; samt

särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier: för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, som anskaffats under beskattningsåret.

4 §.

För beskattningsår, under vilket medel avsatta till investeringsfond tagits i anspråk jämlikt denna förordning, må vid taxeringen avdrag för i 3 § avsedd nedskrivning å varulager eller avskrivning å inventarier med belopp svarande mot fondens minskning ej ske, men skall så anses, som om den ifrågavarande tillgången i beskattningsavseende nedskrivits eller avskrivits med det i anspråk tagna beloppet.

5 §.

Hava till investeringsfond avsatta medel icke tagits i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det, då avdrag för avsättningen ägt rum, skola medlen upptagas såsom skattepliktig intäkt av rörelse för nämnda beskattningsår. Till beloppet skall därvid läggas ränta, beräknad efter tre procent om året för det antal taxeringsår som förflutit efter det, då avdraget för avsättningen skett, till och med det då beloppet taxeras.

Vid den taxering, då återföring till beskattning sker, må varken nettointäkten eller den till kommunal inkomstskatt uppskattade inkomsten av den förvärvskälla, varom fråga är, upptagas lägre än den till beskattning återförda fondavsättningen jämte ränta.

6 §.

Har skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk i annan ordning än i 3 § sägs eller har skattskyldig trätt i likvidation, skola till fonden avsatta medel återföras till beskattning för det beskattningsår, varunder fonden tagits i anspråk eller beslutet om likvidationen fattats. Till beloppet skall därvid läggas ränta enligt i 5 § angivna grunder, dock att i fall av likvidation räntan skall beräknas efter endast två procent.

Vid återföring av medel till beskattning enligt första stycket skall vad i 5 § andra stycket sägs äga motsvarande tillämpning.

7 §.

Vid tillämpning av denna förordning skola tidigare till investeringsfond avsatta medel anses hava tagits i anspråk före senare avsättningar.

8 §.

Har taxeringsnämnd påfört taxering enligt 5 eller 6 §, skall taxeringsnämndens ordförande i förekommande fall lämna taxeringsnämndsordförandena i de övriga taxeringsdistrikt, där taxering bör äga rum, erforderliga meddelanden till ledning vid taxeringen inom dessa distrikt.

9 §.

Skattskyldig, som gjort avsättning till investeringsfond enligt denna förordning, är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt formulär, som fastställs av Kungl. Maj:t, rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling.

10 §.

För tillämpningen av denna förordning erforderliga föreskrifter meddelas av Kungl. Maj:t.

Denna förordning träder i kraft dagen efter den, då förordningen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I samband med denna förordnings ikraftträdande skall följande iakttagas:

1) Vad i förordningen sägs om statlig inkomstskatt skall, såvitt angår taxering år 1948, avse statlig inkomst- och förmögenhetsskatt.

2) Har skattskyldig under något av de beskattningsår, för vilka taxering verkstälts åren 1942—1947, njutit avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager, skall det belopp, varmed avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av normallager enligt 2 § må ske, minskas med det belopp, för vilket avdrag sålunda tidigare åtnjutits; dock att sådan minskning icke skall äga rum i den mån sistnämnda belopp tagits i anspråk i enlighet med fondens ändamål eller efterbeskattats.

3) Har avsättning av medel till investeringsfond enligt denna förordning icke skett i balansräkningen för det beskattningsår, för vilket taxering verkställes år 1948, må såsom fondavsättning godkännas förklaring av den skattskyldige, att i räkenskaperna för det på ifrågavarande beskattningsår följande räkenskapsåret överföring till sådan fond skall göras av vinstmedel för beskattningsåret, vilka kunnat disponeras för det ändamål, vartill fonden jämlikt 3 § må tagas i anspråk. Förklaring som nu sagts jämte uppgift enligt 9 § må avgivas till taxeringsnämnd, innan denna fattat beslut rörande taxeringen, eller till prövningsnämnd i samband med besvär inom den i 119 § taxeringsförordningen angivna tiden.

Anvisningar till 2 §.

1. Minskning av dold reserv i varulager från utgången av det beskattningsår, för vilket taxering skedde år 1947, till utgången av det beskattningsår, varom fråga är, beräknas på följande sätt:

a) Med dold reserv i varulager vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering skedde år 1947, förstås det belopp varmed lagrets verkliga

värde vid nämnda tidpunkt visas hava överstigit dess bokförda värde vid samma tidpunkt. Det verkliga värdet av lagertillgång vid nämnda tidpunkt bestämmes till kostnaden för att då anskaffa tillgångar av ifrågavarande slag.

b) Dold reserv i varulager vid utgången av det beskattningsår, varom fråga är, beräknas till det belopp, varmed lagret då var nedskrivet under det belopp som det skulle hava kostat att anskaffa detsamma vid utgången av det beskattningsår, för vilket taxering skedde år 1947.

c) Minskning av dold reserv i varulager under ifrågavarande tidsperiod utgör det belopp, varmed den under a) angivna dolda reserven överstiger den under b) angivna dolda reserven.

2. *Exempel* på tillämpning av bestämmelserna rörande avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av normallager:

<i>Lagret</i> ^{31/12} 1946.		<i>Lagret</i> ^{31/12} 1947.			
Anskaffnings-		Anskaffnings-		Värdet enligt	
kostnad ^{31/12}		kostnad ^{31/12}		priser ^{31/12}	
1946	100 000 kr.	1947	90 000 kr.	1946	80 000 kr
Bokfört värde	60 000 ,	Bokfört värde	55 000 ,	Bokfört värde	55 000 ,
Dold reserv..	<u>40 000 kr.</u>	Dold reserv enligt 1946 års priser	<u>25 000 kr</u>	

Lagerminskningen antages icke hava förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämställd anledning.

Avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av normallager får enligt huvudregeln i 2 § första stycket a) ske med belopp, motsvarande minskningen av den dolda reserven från den 31 december 1946 till den 31 december 1947 vid värdering enligt 1946 års priser, d. v. s. med 40 000 — 25 000 = 15 000 kr.

Eftersom 70 procent av anskaffningskostnaden den 31 december 1946 för det avgångna lagret (= lagerminskningen), 20 000 kr., utgör 14 000 kr., får dock på grund av bestämmelsen i 2 § andra stycket avdraget icke överstiga sistnämnda belopp 14 000 kr.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 2 april 1948.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, GJÖRES, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med chefen för handelsdepartementet anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga om rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av normallager, m. m. samt anför därvid.

Vissa äldre bestämmelser rörande investeringsfonder.

Bestämmelser rörande investeringsfond för ersättande av förkrigslager innehållas i förordningen den 12 juni 1942 (nr 371) om rätt att vid taxering till kommunal inkomstskatt samt statlig inkomst- och förmögenhets-skatt åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond, vilken förordning i vissa delar ändrats genom förordningen den 9 juni 1944, nr 279. I 1942 års förordning upptagas jämväl bestämmelser om s. k. eldsvådefonder, d. v. s. fonder för inventarier och varulager, upplagda i anledning av att inventarier förstörts genom eldsvåda eller av därmed jämförlig anledning eller blivit föremål för statligt förfogande.

1942 års lagstiftning om investeringsfonder avsåg främst att bereda möjlighet till uppskov viss tid med vidtagandet av sådana dispositioner, som i övrigt kunde vara tveksamma men som med hänsyn till skatteeffekten likväl kunde anses böra vidtagas omedelbart. Vad särskilt angår bestämmelserna om investeringsfond för ersättande av förkrigslager tillkommo dessa för att bereda lindring i den beskattning, som skulle bli en följd av att vinst vid av kristiden orsakad minskad lagerhållning framträdde, samt för att undanröja de olägenheter, som eljest skulle följa av att företagen för att undgå sådan beskattning köpte varor i konstlad omfattning under en period av varuknapphet.

Enligt nyssnämnda bestämmelser ägde skattskyldig vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen samt förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt under de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1942—1947, åtnjuta avdrag för belopp, som av

årsvinsten avsattes till *investeringsfond för ersättande av förkrigslager*. Den avdragsgilla avsättningen till sådan fond fick ej överstiga ett belopp, motsvarande minskning av dold reserv i varulager i samband med lagerminskning från utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939, till utgången av det beskattningsår taxeringen avsåg, med tillägg av 20 procent av den beräknade anskaffningskostnaden vid förstnämnda tidpunkt för det därefter avgångna lagret, eller, om trots lagerminskningen den dolda reserven mellan de angivna tidpunkterna ej ändrats eller ock ökats, ett belopp motsvarande 20 procent av nämnda anskaffningskostnad med avdrag i förekommande fall av reservökningen. Dock fick i förra fallet avdrag för fondavsättning ej ske med större belopp än 80 procent av nämnda anskaffningskostnad och skulle i båda fallen vid avsättningen avräknas belopp, för vilket liknande avdrag för fondavsättning åtnjutits under föregående beskattningsår. Om lagerminskningen förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning, skulle — såvitt angick det sålunda avgångna lagret — det belopp som i förenämnda fall skulle beräknas till 20 procent av anskaffningskostnaden vid utgången av det beskattningsår, som gick till ända närmast före den 1 september 1939, i stället beräknas till skillnaden mellan kostnaden för att anskaffa ett mot lagerminskningen svarande lager vid utgången av det beskattningsår taxeringen avsåg och sagda anskaffningskostnad. Beträffande sådan lagerminskning skulle den angivna begränsningen av avdraget till 80 procent av sistnämnda kostnad icke äga tillämpning.

Fond för ersättande av förkrigslager må — i den mån tillverkningen eller anskaffningen innefattar lagerökning under beskattningsåret — under detta år tagas i anspråk för nedskrivning å råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp, motsvarande kostnaden för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar under samma beskattningsår; därvid skall iakttagas att tillgång, som av den skattskyldige förvärvats från annan rörelseidkare, vilken är med den skattskyldige förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, må medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret.

För beskattningsår, under vilket medel avsatta till investeringsfond enligt vederbörlig balansräkning tagits i anspråk, må vid taxeringen avdrag för nedskrivning å varulager med belopp svarande mot fondens minskning ej ske, men skall den ifrågavarande tillgången anses i beskattningsavseende åsatt ett värde så bestämt som om för sagda år dylikt avdrag medgivits.

Investeringsfond för ersättande av förkrigslager må enligt den skattskyldiges bestämmande tagas i anspråk för fondens ändamål vilket år som helst, dock senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under sjätte taxeringsåret efter det då avdraget för avsättningen skett. Hava fondmedlen icke tagits i anspråk i enlighet med fondens ändamål senast inom tid som nyss sagts, skall den skattskyldige efterbeskattas för vad som avsatts utan att därefter hava tagits i anspråk för det avsedda ändamålet. Där-

vid skall iakttagas, att tidigare avsatta medel anses hava tagits i anspråk före senare avsatta medel. Vid sådan efterbeskattning skola såväl statliga som på grund av taxering till kommunal inkomstskatt utgående utskylder av vederbörande beskattningsnämnd påföras den skattskyldige med belopp, som vid debitering för det beskattningsår, avsättningen avsett, skulle tillkommit för den inkomst, som efterbeskattas, jämte ränta för sex år efter tre procent om året. Har skattskyldig tagit fond i anspråk i annan ordning än i författningen sägs eller beslutat likvidera, skall efterbeskattning omedelbart äga rum, därvid ränta beräknas efter tre procent om året för så många hela år som antalet av de taxeringsår, som förflutit efter det då avdraget för avsättningen skett, till och med det då efterbeskattningen sker. För efterbeskattningen skola taxeringsförordningens bestämmelser rörande eftertaxering äga motsvarande tillämpning.

Skattskyldig, som verkställt fondavsättning, är pliktig att vid självdeklaration för det beskattningsår, då avsättningen ägt rum, ävensom för varje påföljande beskattningsår, intill dess de avsatta medlen avförts ur fonden, foga uppgift enligt av Kungl. Maj:t fastställt formulär rörande avsättning av medel till fonden samt fondens användning och avveckling. För beskattningsår, under vilket fond tagits i anspråk, skall tillika företes utredning att för ianspråktagandet stadgade villkor äro uppfyllda.

Vad härefter angår de s. k. *eldsvådedefonderna* gäller enligt 1942 och 1944 års förordningar följande.

Om skattskyldig under något av de beskattningsår, för vilka taxering verkstälts åren 1944—1947, på grund av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig, av den skattskyldiges åtgöranden oberoende anledning åtnjutit ersättning för maskiner eller andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier, fick avdrag för avsättning till investeringsfond för inventarier och varulager ske med högst det belopp, varmed ersättningen ingick i den skattepliktiga inkomsten för ifrågavarande år.

Sålunda bildad fond må under visst beskattningsår tagas i anspråk för avskrivning å maskiner och andra för stadigvarande bruk avsedda inventarier ävensom nedskrivning å råvaror samt hel- och halvfabrikat med högst ett belopp motsvarande kostnaden för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar under samma beskattningsår; därvid skall iakttagas att tillgång, som av den skattskyldige förvärvats från annan rörelseidkare, vilken är med den skattskyldige förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, må medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret.

I fråga om eldsvådedefond äger i övrigt vad förut sagts om investeringsfond för ersättande av förkrigslager motsvarande tillämpning.

1947 års förordning om investeringsfonder.

Genom förordningen den 2 maj 1947 (nr 174) om investeringsfonder har tillskapats en permanent lagstiftning angående avsättning till sådana fonder. Vid taxering avdragsgill avsättning må enligt förordningen ske bl. a. till investeringsfond för inventarier samt till investeringsfond för varulager. Den nya lagstiftningen tillkom uteslutande i syfte att befordra konjunkturutjämningen. Företagare skall sålunda under en högkonjunktur med god sysselsättning och goda vinster medgivas frihet från beskattning för den del av vinsten, som avsättes bl. a. för anskaffande av inventarier eller varor under en tid av fallande konjunktur med hotande arbetslöshet.

Bestämmelser om investeringsfond för ersättande av förkrigslager medtogos icke i 1947 års förordning. Anledningen härtill var — enligt uttalande i propositionen (86/1947) med förslag till ifrågakarande förordning — att man räknade med att det onormala försörjningsläget inom en icke alltför avlägsen framtid komme att efterträdas av mera normala förhållanden. Skulle i en framtid försörjningsläget åter bli av krisartad beskaffenhet, borde i anledning härav påkallade åtgärder först då vidtagas. Åtgärder för bekämpande av speciella krisförhållanden borde nämligen icke hava plats i en för mera normala förhållanden avsedd lagstiftning.

Ej heller bestämmelser om s. k. eldsvådefond upptogs i 1947 års förordning. Enligt vad som uttalades i förenämnda proposition var anledningen härtill, att dylika bestämmelser icke ansågos vara av den beskaffenhet, att de borde inflyta i den permanenta, av konjunktursynpunkter motiverade lagstiftningen. Behov av särskilda bestämmelser för undanröjande av obilliga verkningar av beskattningsbestämmelserna uti ifrågakarande fall förelåge otvivelaktigt, även om detta behov kunde antagas bli mindre framträdande vid en återgång till mera normala försörjningsförhållanden. Då detta behov av reglerande bestämmelser för fall av eldsvåda och därmed jämförliga händelser emellertid torde kunna förväntas få sin lösning i annat sammanhang, upptogs icke bestämmelser om eldsvådefonder i 1947 års förordning.

Av bestämmelserna i 1947 års förordning, i vad de hava avseende å investeringsfonder för inventarier respektive varulager, må följande här återgivas.

Svenskt aktiebolag och svensk ekonomisk förening äger vid beräkning av nettointäkt av rörelse enligt kommunalskattelagen och förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt åtnjuta avdrag för belopp, som av årsvinsten avsättes till fonder av nyssnämnda slag. Den avdragsgilla avsättningen må, oavsett om avsättning sker till en eller flera fonder, för visst beskattningsår icke överstiga tjuugu procent av årsvinsten. Överstiger årsvinsten för beskattningsåret medeltalet av motsvarande vinster för de två näst föregående beskattningsåren, må emellertid avdraget ökas med hälften

av det överskjutande beloppet, dock högst med femton procent av vinsten under förstnämnda beskattningsår.

Avsättningar till investeringsfond skola stå under tillsyn av statens arbetsmarknadskommission (numera arbetsmarknadsstyrelsen).

Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, arbetsmarknadskommissionen äger besluta att investeringsfond under visst eller vissa beskattningsår och under villkor i övrigt, som läget å arbetsmarknaden påkallar, skall eller må tagas i anspråk för sitt ändamål.

I fråga om de ändamål, för vilka fondmedel må tagas i anspråk, överensstämmer 1947 års förordning i huvudsak med bestämmelserna i 1942 års förordning.

Har investeringsfond, som enligt meddelat beslut skolat tagas i anspråk för sitt ändamål, icke tagits i anspråk i enlighet med beslutet, äger arbetsmarknadskommissionen föreskriva, att fondavsättning helt eller delvis skall återföras till beskattning.

Om skattskyldig tagit investeringsfond i anspråk utan tillstånd eller om arbetsmarknadskommissionen beslutat fondavsättnings återförande till beskattning, skall beloppet upptagas såsom skattepliktig intäkt av rörelse för det beskattningsår, varunder ianspråktagandet skett eller enligt meddelad föreskrift skolat ske. Till beloppet skall därvid läggas ränta, beräknad efter tre procent om året för det antal taxeringsår, som förflutit efter det, då avdraget för avsättningen skett, till och med det då beloppet taxeras.

Hava till investeringsfond avsatta medel, i annat fall än nyss sagts, icke tagits i anspråk senast under det beskattningsår, för vilket taxering sker under tionde taxeringsåret efter det, då avdrag för avsättningen ägt rum, skola medlen detta taxeringsår återföras till beskattning. Kungl. Maj:t äger, om därtill finnas skäl, föreskriva att den tid, inom vilken återföring till beskattning skall ske, skall utsträckas med högst fem år. Där de avsatta medlen ej fått av den skattskyldige tagas i anspråk under något år efter avsättningen, skall ränta beräknas efter allenast två procent. Har skattskyldig trätt i likvidation, skall investeringsfond återföras till beskattning för det beskattningsår, varunder beslutet om likvidationen fattats. Till beloppet skall därvid läggas ränta efter två procent om året.

Skattskyldig som gjort avsättning till fond enligt 1947 års förordning är — i likhet med skattskyldig som avsatt medel till fond enligt 1942 års förordning — pliktig att vid självdeklaration foga särskild uppgift rörande fonden.

1947 års förordning trädde i kraft den 15 maj 1947 och ägde tillämpning jämväl med avseende å det beskattningsår, för vilket taxering av beskattningsnämnd i första instans verkställdes under år 1947. I samband med förordningens ikraftträdande upphörde, med vissa undantag, 1942 års förordning att gälla. Till nämnda undantag höra bestämmelserna om investeringsfond för ersättande av förkrigslager och om eldsvådefond, såvitt angår till dessa fonder avsatta medel.

Framställning från Sveriges industriförbund m. fl.

I skrivelse den 27 november 1947 hava Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund och Sveriges köpmannaförbund hemställt, *dels* att rätten att vid taxering erhålla avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager måtte utsträckas att gälla ytterligare under viss tid, förslagsvis tre år, eller sålunda under de beskattningsår, för vilka taxering verkställs åren 1948—1950, *dels ock* att bestämmelserna om rätt till avdrag vid taxering för avsättning till s. k. eldsvådefond allttjämt måtte få gälla.

Till stöd för framställningen i den förra delen har anförts, att 1942 års lagstiftning angående investeringsfonder för ersättande av förkrigslager föranletts av den under krigsåren rådande varubristen. Under remissbehandlingen av det förslag, som legat till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 234 till 1942 års riksdag med förslag till förordning i ämnet, uttalades bl. a., att varje rörelse — vare sig den avsåge produktion eller handel — krävde att en viss efter rörelsens omfattning lämpad kvantitet varor ständigt hölles i lager. För rörelsens normala bedrivande vore ett dylikt lager en lika nödvändig konstant investering som fabriksfastigheter, maskiner och inventarier. På grund av varubristen hade det emellertid visat sig i allt större utsträckning omöjligt för företagen att vidmakthålla en varukvantitet, motsvarande rörelsens normala krav. Redan härigenom påverkades förutsättningarna för näringsverksamheten i ogynnsam riktning, men dessa olägenheter kunde övervinnas så snart varor åter funnes att köpa, förutsatt att det genom lagerkonsumtionen lösgjorda kapitalet då allttjämt funnes i behåll att användas för nya varuinköp och prisnivån icke nått sådan höjd, att den förhindrade varuinköp i erforderlig omfattning. Bruste en av dessa förutsättningar, exempelvis därför att det lösgjorda kapitalet hade drabbats av hård beskattning och därigenom väsentligt reducerats, kunde detta i förening med en fortgående prisstegring i många fall leda till oöverkomliga svårigheter för återförande av driften i normal omfattning vid den tidpunkt, då förutsättningar i övrigt föreläge härför. Enligt vad som jämväl framginge av nämnda proposition nödgades många skattskyldiga, för att bevara det för lagerhållningen nödvändiga kapitalet, att förvärva varulager som de under andra förhållanden icke skulle anskaffat, med den påföljd att på denna rent konstlade väg efterfrågan på varor stege och betydelsen av de faktorer, som bidroge till prisstegring, ökades.

Vidare har i förevarande skrivelse anförts, att på grund av den rådande varuknappheten i världen varuanskaffningen även efter krigshandlingarnas upphörande varit förenad med betydande svårigheter. De hårda restriktioner, importen för närvarande vore och sannolikt för avsevärd tid framåt komme att vara underkastad, i förening med strävandena att i största möjliga utsträckning inrikta den svenska produktionen på export, måste befaras i allt högre grad omöjliggöra lagrens vidmakthållande i den utsträckning, som krävdes för rörelsens normala bedrivande. De skäl, som år 1942 föranledde

införandet av förut berörda bestämmelser och år 1944 förlängning av lagstiftningens giltighetstid, gällde utan tvivel alltjämt med oförminskad styrka. — 1942 års bestämmelser om investeringsfond för ersättande av förkrigslager byggde på antagandet att den avgångna lagerkvantiteten skulle kunna återköpas för ett pris, motsvarande 120 procent av förkrigspriset. I enlighet härmed ägde skattskyldig vid beräkningen av den avsättning, som finge göras till sådan fond, till anskaffningskostnaden enligt förkrigspris för det avgångna lagret lägga 20 procent av nämnda kostnad. Med hänsyn till numera vunna erfarenheter om efterkrigsprisnivån och till att denna i lagstiftningen rörande avvecklingen av krigskonjunkturskatten fastställts till 140 procent av förkrigspriset, borde ifrågavarande procentsats höjas från 20 till 40.

Till stöd för framställningen i den senare delen har i skrivelsen anförts, att ingenting inträffat, som gjort behovet av särskilda bestämmelser rörande eldsvådefonder mindre trängande än vad hittills varit fallet. De inadvertenser i skattelagstiftningen, som nödvändiggjort förevarande bestämmelser, hade ännu icke blivit avhjälpta.

I skrivelsen anföres vidare:

Att trängande behov av särskilda tillfälliga bestämmelser rörande investeringsfonder föreligger trots att förordningen den 2 maj 1947 om investeringsfonder (nr 174), innefattande den permanenta lagstiftningen i ämnet, antagits så nyligen som vid innevarande års riksdag, har uteslutande sin grund i att de krisartade förhållanden, som under krigsåren föranledde tillfälliga lagstiftningsåtgärder, tyvärr blivit bestående och måhända t. o. m. förvärrats samt, såvitt de s. k. eldskadefonderna angår, i vissa ännu ej avhjälpta brister i skattelagstiftningen. Den permanenta lagstiftningen om investeringsfonder innehåller, på sätt bevillningsutskottet i sitt betänkande nr 26 till 1947 års riksdag anför, allenast bestämmelser om fonder med konjunkturutjämnande syfte, medan ur den tidigare lagstiftningen uteslutits de bestämmelser som »voro avsedda att gälla endast så länge de krisartade förhållandena varade». Vissa uttalanden i betänkandet giva ock vid handen, att utskottet ingalunda varit främmande för att särskilda förhållanden kunde nödvändiggöra att »åtgärder vidtagas i annan ordning» än genom bestämmelser i den permanenta lagstiftningen.

Slutligen anföres i skrivelsen, att de ifrågavarande bestämmelserna om investeringsfond för ersättande av förkrigslager och eldsvådefond lämpligen syntes böra intagas i en särskild tillfällig förordning. Med hänsyn till angelägenheten av att avdrag för avsättning till de ifrågavarande fonderna skulle kunna medgivas redan vid 1948 års taxering borde föreskrivas, att beträffande beskattningsår, för vilket taxering verkställdes nämnda år, såsom avsättning till fond av förevarande slag måtte godkännas förklaring av den skattskyldige, att i räkenskaperna för det på ifrågavarande beskattningsår följande räkenskapsåret överföring till sådan fond skulle göras av vinstmedel för beskattningsåret, vilka kunnat disponeras för det ändamål, varför fonden finge tagas i anspråk.

Yttranden.

Över näringsorganisationernas framställning hava efter remiss yttranden avgivits av kammarrätten, statskontoret, fullmäktige i riksbanken, kommerskollegium (med överlämnande av yttranden från samtliga handelskammare, med undantag av Skånes handelskammare, samt från kooperativa förbundet), överståthållarämbetet, länsstyrelserna i Stockholms, Jönköpings, Blekinge, Malmöhus, Älvsborgs, Örebro, Kopparbergs och Västernorrlands län samt taxeringsnämndsordförandenas riksförbund.

I *samtliga yttranden* tillstyrkes framställningen i princip eller lämnas i vart fall utan erinran.

I fråga om behovet av särskilda bestämmelser rörande investeringsfond för ersättande av förkrigslager anföra *fullmäktige i riksbanken*, att de skäl som föranledde krigsårens lagstiftning om avdrag för ersättande av förkrigslager torde komma att vara mer eller mindre för handen även under de närmaste åren. Den ekonomiska utvecklingen, och då framför allt den skärpta importregleringen, komme med all sannolikhet att leda till en viss lagerförtäring. En måttlig lageravveckling framstode för övrigt i nuvarande situation som direkt önskvärd och borde enligt fullmäktiges mening stödjas. Utifrån de synpunkter fullmäktige hade att företräda ville de därför, utan att ingå på frågans skatte-tekniska sida, icke ställa sig avvisande till det väckta förslaget att förläna fortsatt giltighet åt berörda bestämmelser om investeringsfond för ersättande av förkrigslager. *Norrbottnens och Västerbottnens läns handelskammare* anför, att det visserligen kunde förhålla sig så, att åtskilliga företag vid årsskiftet 1947—1948 under inflytande av den stora import, som ägde rum 1946—1947, fyllt sina lager upp till förkrignivå. Men å andra sidan måste man räkna med att dessa lager med den begränsade import, som komme att kunna äga rum under 1948, snabbt komme att ånyo nedgå under normal storlek. Bestämmelser om avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager bleve för dessa företag aktuella senast i bokslutet för år 1948. För andra företag rådde redan nu brist eller minskad tillgång på vissa varor. Det vore allmänt känt, att vissa varor icke efter kriget återkommit i en omfattning motsvarande efterfrågan. För ytterligare andra företag hade genom en forcerad export lagren av färdiga varor nedgått under det normala. För dylika företag vore bestämmelser i föreslaget hänseende redan nu av stor betydelse.

Kooperativa förbundet yttrar:

Visserligen har importspärren ännu icke mera allmänt börjat visa sin verkan, men det är ställt utom allt tvivel att varubrist redan visat sig inom olika områden och att den under innevarande år kan väntas bli en vanlig företeelse, särskilt inom företag, som direkt eller indirekt påverkas av varuhandeln med utlandet. Det är antagligt att dylika företag, som se sig sakna möjlighet att bibehålla lagerreserverna av brist på nedskrivningsobjekt, skola söka skydda sig genom att förvärva varulager, som de eljest icke

skulle anskaffat. En sådan konstlad efterfrågan på varor förekom ej sällan under krigsåren och måste i sin mån ha bidragit till prisstegringen. Om däremot möjlighet beredes att kompensera varuminskningen genom skattefri fondering, kan man antaga att detta skall motväga vissa av de olägenheter som äro förbundna med varubristen.

Kommerskollegium framhåller, att den nu rådande varuknappheten samt den minskade lagerhållningen, vilka föranleddes av gällande importrestriktioner, i samma mån som den tidigare avspärningstidens varuknapphet och minskade lagerhållning torde motivera en lagstiftning av förevarande art. Kollegium ville sålunda, i likhet med de organisationer som yttrat sig till kollegium, förorda en fortsatt lagstiftning i ämnet; icke minst med hänsyn till de allmänna strävandena att motverka inflationstendenserna, bl. a. genom begränsning av investeringarna, torde en fortsatt lagstiftning på förevarande område få anses välgrundad.

Kommerskollegium framhåller vidare, att bristen på uppgifter rörande lagerhållningen inom landet medförde svårigheter att bedöma i vad mån den lagerminskning, som föranleddes av krigsårens avspärning, fortfarande gjorde sig gällande.

Länsstyrelsen i Blekinge län anför:

Inom Blekinge län ha rörelseidkarna i relativt liten utsträckning begagnat sig av möjligheten att verkställa avsättning till investeringsfonder för ersättande av förkrigslager. Bedömes frågan om behovet av ifrågavarande investeringsfonder endast med stöd av länsstyrelsens erfarenhet om gjorda fondavsättningar skulle slutsatsen bli att någon vinning av betydelse för näringslivet genom bifall till näringsorganisationernas framställning skulle erhållas, endast om man har anledning räkna med att varubristen blir ännu mer kännbar under de närmast kommande åren än den varit under krigstiden. Det synes emellertid ej vara uteslutet att åtminstone inom vissa branscher svårigheter kunna uppstå att vidmakthålla hittills förefintliga lager. Åskilliga företag, som under krigstiden fått vidkännas lagerminskning, torde också av skilda orsaker icke ha begagnat sig av möjligheterna till sådan fondavsättning, varom här är fråga, för ersättande av avgångna förkrigslager. På grund härav vill länsstyrelsen för sin del tillstyrka det framlagda förslaget om bibehållande av härutinnan tidigare förefintlig rätt för viss kortare tid, dock högst 3 år.

Länsstyrelsen i Örebro län yttrar:

I Örebro län torde förutom aktiebolagen endast finnas tre skattskyldiga, som begagnat sig av möjligheterna till avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager, varför det kan ifrågasättas om något större behov föreligger att utsträcka tiden för dessa bestämmelsers giltighet. Tankbart är dock, att de skattskyldiga i stor utsträckning icke ägt kännedom om förefintligheten av bestämmelserna rörande avsättning till sådana fonder eller också funnit dessa bestämmelser så invecklade att de avhållit sig från den utväg till anstånd med beskattningen av sådana avsättningar, som genom dessa bestämmelser stått dem till buds.

Såvitt länsstyrelsen kan bedöma torde näringsidkarna i ganska stor utsträckning hava varit i stånd att ersätta sina lager under åren 1946 och 1947, varför någon större lagerminskning i förhållande till förkrigslagren i allmänhet icke torde hava förekommit. Det finnes dock anledning antaga,

att lagerminskningar komma att bli vanligare under innevarande år och flera år framåt samt att därför större behov än tidigare föreligger för avsättning till sådana investeringsfonder, varom här är fråga.

I några yttranden förordas andra normer för beräkning av avsättningarnas storlek än dem näringsorganisationerna föreslagit. Sålunda uttalar *Smålands och Blekinge handelskammare* att, därest ett enhetligt procenttal motsvarande prisstegringen skulle fastställas för alla skattskyldiga, detta under inga omständigheter borde sättas lägre än till 40 procent. Därest förfarandet skulle kunna fylla sitt ändamål, torde för närvarande ett tillägg av 50 procent närmare motsvara verkliga förhållandena. Möjligen skulle man kunna överväga att för sådan skattskyldig, som kunde visa att prisstegringen i fråga om hans lager vore högre än 40 respektive 50 procent, tillämpa en procentsats, som motsvarade den faktiska prisstegringen.

Kooperativa förbundet förordar att i stället för de enhetliga normer, som enligt 1942 års lagstiftning gällde för beräkning av avsättningens storlek, mera elastiska regler infördes, vilka kunde följa prisstegringen inom olika branscher.

Kommerskollegium anser att, om 1938 fortfarande skulle tjäna som basår för bedömande av huruvida lagerminskning ägt rum, en höjning av den tidigare gällande procentsatsen måste få anses synnerligen välgrundad med hänsyn till den prisstegring, som ägt rum. Det skulle givetvis vara sakligt mest tilltalande med mera elastiska regler på området; med hänsyn till de praktiska svårigheterna att utforma sådana regler syntes det emellertid lämpligast att bibehålla den schablonmässiga regeln.

Länsstyrelsen i Malmöhus län anför:

Vidkommande reglerna för beräkning av den avdragsgilla fondavsättningens storlek torde sannolikt, såsom de förslagsställande organisationerna påpekat, efterkrigsprisnivån icke väntas understiga 140 procent av förkrigsprisnivån. Emellertid bör man hålla i minnet att den lagerminskning, som kan komma att inträffa under de närmaste åren, drabbar varor som anskaffats icke till förkrigspris utan till ett i de flesta fall betydligt högre pris. Den vinst, som uppstått genom den fortsatta lagerminskningen och som genom fondavsättningen skulle undantagas från omedelbar beskattning, synes därför riktigast böra beräknas till skillnaden mellan det avgångna lagrets inköpspris och dess beräknade återköpspris. Endast i den mån denna differens kan anses överstiga 20 procent av förkrigspriset, torde en ändring av gällande regler för fondavsättningens storlek böra ifrågakomma. Jämväl synes i detta sammanhang böra beaktas de ökade avsättningsmöjligheterna till investeringsfond för lagervaror som tillkommit enligt 1947 års författning.

Fullmäktige i riksbanken uttala att i brist på underlag för en hållbar uppskattning av den framtida prisnivån det syntes befogat att låta frågan om en revidering av det tidigare gällande procenttalet anstå tills vidare.

Frågan om vilket år som bör tjäna som utgångspunkt för bedömande huruvida lagerminskning ägt rum be-

röres i ett par yttranden. Sålunda anför *Smålands och Blekinge handelskammare*:

En betydande brist i den tidigare lagstiftningen har varit att efter år 1938 startade företag icke haft någon som helst möjlighet till avsättning av detta slag, trots att även dessa företag i stor utsträckning haft behov att uppehålla normallagret. Varubristen satte icke kännbart in förrän i mitten av kriget. Det synes därför befogat att för dessa i stället utgå från ett senare år till exempel 1941. Beträffande många äldre företag gäller att dessa in till 1942 företedde en full normal utveckling, varför man måste räkna med att 1938 års lagerhållning icke längre motsvarar normallagret utan väsentligt understiger detta. Med hänsyn härtill kan man tänka sig att företagen medgivas rätt att alternativt basera sina avsättningar på förhållandena vid 1938 och 1941 års slut.

Kommerskollegium yttrar beträffande frågan om vilket år som bör väljas som basår:

Att något så när exakt bedöma lagerhållningens storlek i dagens läge låter sig icke göra. Oavsett hur härmed förhåller sig synes det emellertid knappast längre naturligt att i förevarande hänseende anknyta till de förhållandena, som rådde år 1939. Dessa förhållandena ligga så långt tillbaka i tiden, att de icke längre äro ägnade att tjäna såsom måttstock för den nuvarande lagerhållningens storlek. Den lagerminskning, som nu är aktuell, torde i huvudsak kunna hänföras till rådande importrestriktioner, och det synes därför knappast riktigt att i fråga om dess storlek eller i fråga om prisnivån anknyta till förkrigsförhållandena. Kollegium finner det för sin del naturligast, att 1946 års förhållanden läggas till grund i angivna hänseenden.

Enligt kollegii mening skulle det innebära ett obehörigt gynnande av de äldre företagen på de nytillkomnas bekostnad att förbehålla avsättningsrätt för sådana företag, som funnos redan år 1939, särskilt med hänsyn till att den varuknapphet, som nu är aktuell, huvudsakligen torde kunna hänföras till de nytillskapade importrestriktionerna. Jämväl ur denna synpunkt synes det kollegium önskvärt, att 1946 väljes till basår i förevarande hänseende.

Beträffande behovet av särskilda bestämmelser rörande eldsvådefonder anför *länsstyrelsen i Blekinge län*, att det syntes tveksamt om 1947 års förordning om investeringsfonder borde kompletteras med dylika bestämmelser såvitt anginge avsättning till investeringsfonder för inventarier och för varulager. Skulle en utredning giva vid handen att behov av särskilda bestämmelser i förevarande avseende förefunnos, torde det vara lämpligt att åt dessa gäves sådant innehåll att taxeringsmyndigheterna ägde att, då särskild anledning föreläge, godkänna avdrag för avsättning till investeringsfonder för varulager och inventarier med större belopp än som kunde medgivas enligt nu gällande bestämmelser.

Länsstyrelserna i Blekinge och Älvsborgs län ifrågasätta, huruvida icke bestämmelse borde meddelas att ett belopp, motsvarande fondavsättningen eller i varje fall den å avsatt belopp belöpande skatten, borde insättas på spärrat konto i riksbanken. Därigenom skulle förhindras att ifrågavarande medel användes för att skapa större efterfrågan å investeringsobjekt.

I fråga om tillsynen över investeringsfonderna anför länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Enligt 1947 års förordning om investeringsfonder skola dessa fonder stå under tillsyn av statens arbetsmarknadskommission och få tagas i anspråk endast under vissa förutsättningar. Även om eventuella föreskrifter om investeringsfonder för ersättande av förkrigslager och om s. k. eldskadefonder endast innefatta tillfälliga bestämmelser och utfärdas i särskild förordning, torde dock vid utarbetandet av denna hänsyn böra tagas till de i 1947 års permanenta förordning om investeringsfonder lämnade föreskrifterna om tillsyn av statlig myndighet. Anledningen till att investeringsfonderna enligt 1947 års förordning ställts under tillsyn av statens arbetsmarknadskommission är uppenbarligen det allmännas intresse av att dessa fonder tagas i anspråk då läget å arbetsmarknaden så påfordrar. Det allmännas intresse av investeringsfonder för ersättande av förkrigslager är emellertid av annan karaktär, nämligen vikten av att dessa fonderade medel icke användas för investering under nuvarande onormala förhållanden. Därest jämväl sistnämnda fonder skulle ställas under statlig tillsyn synes denna därför icke böra utövas av arbetsmarknadskommissionen utan av annan statlig myndighet.

Beträffande den föreslagna lagstiftningens giltighetstid ifrågasätter *kommerskollegium* huruvida icke denna med hänsyn till de labila konjunkturförhållandena och svårigheterna att ställa några prognoser rörande den kommande utvecklingen borde begränsas att gälla i fråga om de beskattningsår, för vilka taxering verkställdes åren 1948 och 1949.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län finner det tveksamt om lagstiftningen bör givas så lång giltighetstid som tre år.

I fråga om förslaget, att såsom avsättning till investeringsfond skall vid 1948 års taxering godkännas förklaring av skattskyldig att avsättning skall ske i räkenskaperna för nämnda år, yttrar länsstyrelsen i Kopparbergs län:

Näringsorganisationerna hava föreslagit att beträffande beskattningsår, för vilket taxering verkställs år 1948, måtte såsom avsättning till fond av förevarande slag godkännas viss förklaring av den skattskyldige. Med stöd av den erfarenhet länsstyrelsen vunnit av tidigare lämnade liknande föreskrifter anser länsstyrelsen dylik förklaring ej tillfredsställande. Därest skattskyldig icke hunnit vidtaga för fondavsättning erforderliga åtgärder under den tid 1948 års taxeringsnämnder arbeta, synes han böra beredas rätt under året hos länsprövningsnämnden styrka verkställd fondavsättning samt yrka därav föranledd ändring i taxeringen.

Departementschefen.

1942 års lagstiftning om investeringsfonder för ersättande av förkrigslager avsåg, såsom tidigare omnämnts, dels att bereda de skattskyldiga lindring i den beskattning, som skulle bli en följd av att ökade vinster redovisades då lagren på grund av kristiden minskades, och dels att undanröja de olägenheter, som eljest skulle föranledas av att företagen för att undgå

sådan beskattning under en period av varuknapphet köpte varor i konstlad omfattning.

De genom kriget minskade lagren synas under åren 1946 och 1947 i regel åter hava nått normal storlek. Emellertid torde man böra räkna med att lagren ånyo nedgått eller komma att nedgå på grund av den minskade import och ökade export, som det rådande läget nödvändiggör. Det synes därför finnas fog för den av näringsorganisationerna hävdade meningen, att behov allt fortfarande föreligger av bestämmelser, som möjliggöra för en skattskyldig att vid taxering erhålla avdrag i viss utsträckning för avsättning till investeringsfond för ersättande av det avgångna lagret.

Enligt 1947 års lagstiftning om investeringsfonder äga vissa skattskyldiga rätt att vid taxering åtnjuta avdrag för avsättning till investeringsfond för varulager. Den sålunda förefintliga avdragsrätten torde emellertid icke vara tillräcklig för att tillgodose det förut omnämnda behovet av avdragsgill fondering av medel för att ersätta avgången lager. Bestämmelserna i 1947 års förordning om investeringsfonder hava nämligen — som förut nämnts — utformats för att fylla ett konjunkturtjämnande syfte. Avdragsrätten tillkommer endast aktiebolag och ekonomiska föreningar, och de avsatta medlen få tagas i anspråk endast under det eller de beskattningsår, som Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts förordnande, arbetsmarknadskommissionen (numera arbetsmarknadsstyrelsen) bestämmer. Enligt 1942 års förordning ägde däremot alla rörelseidkare rätt att göra avdragsgilla avsättningar till investeringsfond för ersättande av förkrigslager och de avsatta medlen få enligt den skattskyldiges bestämmande tagas i anspråk vilket år som helst inom en sexårsperiod.

Med hänsyn till vad nu anförts anser jag mig — även om det icke är helt tillfredsställande att vid sidan av den permanenta lagstiftningen om investeringsfonder hava en provisorisk förordning med bestämmelser angående sådana fonder — böra förorda att tillfälliga bestämmelser meddelas av liknande innehåll som de, vilka enligt 1942 års förordning reglera rätten till avdragsgill avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager. Dessa tillfälliga bestämmelser synas lämpligen böra gälla med avseende å de beskattningsår, för vilka taxering verkställs åren 1948—1950.

Frågan om lagerminskning ägt rum bedömes enligt 1942 års förordning med utgångspunkt från lagrets storlek vid utgången av sista förkrigsåret. Detta lager betraktas sålunda som normallager. Kommerskollegium har i sitt yttrande framhållit, att det knappast syntes naturligt att längre anknyta till de förhållanden, som rådde år 1939. Dessa förhållanden låge enligt kollegii mening så långt tillbaka i tiden, att de icke längre vore ägnade att tjäna som måttstock för den nuvarande lagerhållningens storlek. Den lagerminskning, som nu vore aktuell, torde i huvudsak kunna hänföras till rådande importrestriktioner, och det syntes därför knappast riktigt att i fråga om dess storlek eller i fråga om prisnivån anknyta till förkrigsförhållandena. Kollegium funne det för sin del naturligast att 1946 års förhållanden

lades till grund i angivna hänseenden. Även ur en annan synpunkt syntes det kollegium önskvärt, att 1946 valdes till basår. Därigenom skulle nämligen avdragsrätt tillkomma även företag, som startats efter år 1938.

I likhet med kommerskollegium finner jag övervägande skäl tala för att enligt de nya provisoriska bestämmelserna lagerhållningen vid utgången av år 1946 eller motsvarande räkenskapsår lägges till grund för bedömande av frågan huruvida lagerminskning föreligger. Om så sker torde den avdragsgilla fondavsättningen böra bestämmas till ett belopp, motsvarande minskningen av dold reserv mellan nyssnämnda tidpunkt och utgången av det beskattningsår, som taxeringen avser. Väljes 1946 eller motsvarande räkenskapsår som basår, synes det å andra sidan icke erforderligt att medgiva något procentuellt tillägg för beräknad prisstegring från den förstnämnda tidpunkten intill dess det avgångna lagret kan förväntas bli återanskaffat.

Enligt 1942 års lagstiftning begränsades fondavsättningen till 80 procent av anskaffningskostnaden för det avgångna lagret, beräknad efter priset vid utgången av år 1938 eller motsvarande räkenskapsår. Då man räknade med att det avgångna lagret skulle kunna återanskaffas till ett pris, motsvarande 120 procent av förstnämnda pris, innebar denna regel att nedskrivning av lagret godkändes med 67 procent av återanskaffningsvärdet. I analogi härmed synes — eftersom avdragsrätten enligt nu ifrågavarande förslag anknytes till priserna vid utgången av år 1946 utan tillägg för beräknad prisstegring för tiden därefter — spärregeln lämpligen kunna utformas så att avdraget icke må överstiga 70 procent av anskaffningskostnaden för det avgångna lagret vid utgången av år 1946 eller motsvarande räkenskapsår.

Vidare bör, liksom enligt den äldre lagstiftningen, gälla att vid avsättningen skall avräknas belopp, för vilket avdrag jämlikt de nu föreslagna bestämmelserna åtnjutits under tidigare beskattningsår.

Med hänsyn till att frågan, huruvida lagerminskning inträtt, föreslås skola bedömas på grundval av förhållandena vid utgången av år 1946 eller motsvarande räkenskapsår torde den ifrågavarande fonden icke lämpligen böra benämnas investeringsfond för ersättande av förkrigslager. En mera adekvat benämning synes vara investeringsfond för ersättande av normal-lager.

Om lagerminskningen förorsakats av statligt förfogande, eldsvåda eller därmed jämförlig omständighet, som icke beror på den skattskyldiges åtgöranden, bör vad nyss sagts äga motsvarande tillämpning; dock bör — i huvudsaklig överensstämmelse med vad som tidigare gällt — den förut angivna begränsningen av avdraget till 70 procent av anskaffningskostnaden för det avgångna lagret vid utgången av år 1946 eller motsvarande räkenskapsår icke gälla.

Vad angår s. k. eldsvådefonder för inventarier äro de skäl, som tidigare motiverat särskilda bestämmelser rörande avsättning till sådan fond, fortfarande för handen. Även i denna del gäller, att den rätt till avdrag för

avsättning till investeringsfond för inventarier, som medges enligt 1947 års förordning, icke är tillräcklig. Jag förordar därför att — i avbidan på en definitiv reglering av förevarande spörsmål — de förut gällande bestämmelserna om s. k. eldsvådefonder skola äga tillämpning jämväl med avseende å de taxeringar, som verkställas åren 1948—1950. För att skilja nu ifrågavarande fonder från investeringsfonder för inventarier enligt 1947 års förordning bör fond av förstnämnda slag benämnas särskild investeringsfond för ersättande av förlorade inventarier.

Skattskyldig bör äga taga de nu föreslagna investeringsfonderna i anspråk endast för ändamål, som avses med vederbörlig fond.

Under den tid, då den föreslagna provisoriska lagstiftningen blir tillämplig vid sidan av 1947 års förordning, bör skattskyldig äga att samtidigt avsätta medel till fond enligt den föreslagna nya lagstiftningen och till fond enligt nyssnämnda förordning. Med hänsyn till karaktären av de fonder, som avses med den föreslagna lagstiftningen, torde särskilda regler icke böra meddelas i syfte att begränsa avsättningen till nämnda fonder av det skäl att avsättning samtidigt sker enligt 1947 års förordning.

Enligt 1942 års förordning gäller, att investeringsfond för inventarier och varulager samt investeringsfond för ersättande av förkrigslager må tagas i anspråk under visst beskattningsår för avskrivning å inventarier, respektive nedskrivning å varulager med högst ett belopp, motsvarande kostnaden för tillverkning eller anskaffning av dylika tillgångar under samma beskattningsår. Emellertid gäller vid tillämpningen av nämnda regel den inskränkningen att tillgång, som av den skattskyldige förvärvats från annan rörelseidkare vilken är med den skattskyldige förbunden i väsentlig ekonomisk intressegemenskap, får medräknas endast om tillgången tillverkats under beskattningsåret. Då de nu föreslagna båda fonderna icke hava konjunkturutjämnande syfte torde anledning icke föreligga att beträffande dem förskriva motsvarande inskränkning i rätten att taga fond i anspråk.

Vad angår återförande av investeringsfond till beskattning torde, för att förenkla taxeringsförfarandet, samma ordning böra tillämpas som gäller enligt 1947 års förordning. Återfört belopp bör sålunda, i stället för att efterbeskattas för det år, då avdrag för avsättningen erhållits, upptagas som intäkt vid taxeringen för det beskattningsår, då den omständighet inträffat som föranlett återföringen.

Vid den taxering, då återföringen sker, bör — i likhet med vad som gäller enligt 1947 års förordning — varken nettointäkten eller den till kommunal inkomstskatt uppskattade inkomsten av den förvärvskälla, varom fråga är, upptagas lägre än den till beskattning återförda fondavsättningen jämte ränta.

Länsstyrelserna i Blekinge och Älvsborgs län hava ifrågasatt, huruvida icke ett belopp, motsvarande fondavsättningen eller i varje fall den å avsätta medel belöpande skatten, borde insättas på spärrat konto i riksbanken. Genom en sådan anordning skulle förhindras att medlen användes

och att därigenom större efterfrågan skapades å investeringsobjekt. Emellertid må erinras om att frågan om skyldighet att i riksbanken insätta de till investeringsfond avsatta medlen eller därå belöpande skatt varit föremål för överväganden vid tillkomsten av både 1942 och 1947 års lagstiftning rörande investeringsfonder. Vid båda tillfällena ansågs någon sådan skyldighet icke böra åläggas de skattskyldiga med hänsyn till de administrativa svårigheter som skulle föranledas därav. Vid det senare tillfället åberopades såsom skäl mot införandet av en dylik skyldighet även det förhållandet, att en föreskrift därom säkerligen skulle verka i hög grad hämmande på bildandet av investeringsfonder. De sålunda anförda skälen mot att föreskriva skyldighet att insätta fondmedel å spärrat konto i riksbanken få anses alltjämt gälla. Ett ytterligare skäl mot att föreskriva dylik insättningsskyldighet beträffande medel, som avsatts till nu ifrågavarande slag av fonder, är att dessa medel avses skola få tagas i anspråk när helst den skattskyldige så önskar under loppet av en sexårsperiod.

Länsstyrelsen i Kopparbergs län har ansett att de medel, som avsatts till de berörda fonderna, borde — liksom de medel som avsatts enligt 1947 års förordning — stå under tillsyn av statlig myndighet. Med hänsyn till att syftet med den nu föreslagna lagstiftningen är ett annat än syftet med 1947 års lagstiftning och särskilt till den omständigheten, att skattskyldig äger när som helst inom den föreskrivna sexårsperioden taga medlen i anspråk, finner jag sådan tillsyn icke vara erforderlig. Jag vill erinra om att bestämmelser rörande tillsyn av statlig myndighet icke finnas intagna i 1942 års förordning om investeringsfonder.

De föreslagna bestämmelserna böra intagas i en särskild förordning. Denna bör, såsom redan anförts, tillämpas beträffande sådana avsättningar till fonder av ifrågavarande slag, som göras under de beskattningsår för vilka taxering verkställs åren 1948—1950. Förordningen bör träda i kraft dagen efter den, då förordningen utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

I samband med förordningens ikraftträdande bör gälla att, om skattskyldig under något av de beskattningsår, för vilka taxering verkställts åren 1942—1947, njutit avdrag för avsättning till investeringsfond för ersättande av förkrigslager, det belopp, varmed avdrag enligt den nu föreslagna förordningen må ske för avsättning till investeringsfond för ersättande av normallager, bör minskas med belopp för vilket avdrag sålunda tidigare åtnjutits. Sådan minskning bör dock icke äga rum i den mån sistnämnda belopp tagits i anspråk i enlighet med fondens ändamål eller efterbeskattats.

Näringsorganisationerna hava föreslagit att vid 1948 års taxering skall såsom avsättning till investeringsfond godkännas förklaring av skattskyldig att avsättning skall göras i räkenskaperna för nämnda år eller motsvarande räkenskapsår. Länsstyrelsen i Kopparbergs län har ansett detta icke vara en tillfredsställande anordning och i stället förordnat, att den skattskyldige skulle hos taxeringsnämnd eller prövningsnämnd styrka verkställd avsättning och hos nämnden yrka taxering i enlighet därmed. Så långt gående

krav som länsstyrelsen förordat i fråga om vad den skattskyldige har att fullgöra för att vid 1948 års taxering komma i åtnjutande av avdrag för fondavsättning torde emellertid icke böra uppställas. Det torde nämligen bereda åtskilliga skattskyldiga, särskilt aktiebolag, svårigheter att ändra redan fattade beslut om vinstdisposition. Jag förordar därför — i överensstämmelse med näringsorganisationernas förslag och i enlighet jämväl med vad som gällt enligt övergångsbestämmelserna till 1942 års förordning — att en förklaring från den skattskyldiges sida av det innehåll som förut sagts skall vara tillräcklig för att skattskyldig vid 1948 års taxering skall medgivas avdrag för fondavsättning.

Föredraganden hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga ett inom finansdepartementet upprättat förslag till *förordning med provisoriska bestämmelser om investeringsfond för ersättande av normallager, m. m.*

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnar Cars.
